

ÜNİVERSİTE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNDE İŞSİZLİK KAYGISI: BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA (*)

Şeyma ŞAHİN KUTLU (**)

Melike ÇETİNBAKIŞ (***)

Muhammet KUTLU (****)

Öz

Pek çok toplumda ekonomik problemlerin başında yer alan işsizlik sorunu günümüzde yükseköğretim mezunu gençler arasında artış göstermiştir. Artan işsizlik oranları içerisinde genç nüfusun yüksek bir paya sahip olması, eğitim süreci devam eden gençler üzerinde mezun olduktan sonraki döneme ilişkin kaygıya sebep olmaktadır. Özellikle alanda yetişen eğitilmiş birey sayısı ile iş olanaklarının paralel seyretmediği İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri, yüksek işsizlik sorunu ile karşı karşıya olan gruplar arasında yer almaktadır. Bundan hareketle bu çalışmanın amacı, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygısına bakış açısını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda 205 son sınıf öğrencisine kolayda örnekleme yöntemiyle anket uygulanmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuca göre, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin işsizlik kaygısı taşıdıkları, örnekleme oluşturan erkek ve kadın öğrenciler arasında işsizlik kaygısı ortalamaları açısından anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca fakülte bünyesinde bulunan bölümlere göre işsizlik kaygısı puan ortalamaları istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır. İşsizlik kaygısı ortalamasının not ortalamalarına göre farklılık gösterdiği ve okul ortalaması arttıkça kaygı düzeyinin arttığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, İşgücü Piyasası, Genç İşsizlik, İşsizlik Kaygısı, Üniversite Son Sınıf Öğrencileri.

*) Bu çalışma 17-19 Eylül 2018 tarihlerinde düzenlenen Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu (UBS'18)'nda özet bildiri olarak sunulmuştur.

***) Arş. Gör. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü, (e-posta: ssahin@bandirma.edu.tr). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1485-642X>

****) İktisat Bölümü Doktora Öğrencisi, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (e-posta: melike.cetinbakis@hotmail.com). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0237-3401>

*****) Arş. Gör. Atatürk Üniversitesi Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü (e-posta: muhammet.kutlu@atauni.edu.tr). ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1739-5366>

Unemployment Concerns in Senior Students: A Study on Students of the Faculty of Economics and Administrative Sciences in Bandırma Onyedi Eylül University

Abstract

Unemployment, the primary economic problem in many communities, has increased among university graduates today. The high share of youth in increased unemployment rates cause concerns among young people who continue their education for post-graduation period. In particular students of the Faculty of Economics and Administrative Sciences that the number of qualified individuals and job opportunities do not run in parallel are among those groups facing high unemployment problem. Based on this fact, the aim of this study was to identify the perspective of senior students at the Faculty of Economics and Administrative Sciences in Bandırma Onyedi Eylül University on unemployment concerns. To that end, a questionnaire was administered to 205 senior students through convenience sampling method. The results of the study demonstrated that students at the Faculty of Economics and Administrative Sciences in Bandırma Onyedi Eylül University had unemployment concerns, whereas there was no significant difference between female and male students in terms of mean scores on unemployment concerns. Also the mean scores on unemployment concerns were not statistically significant based on departments in the faculty. It was concluded that the mean of unemployment concerns differed based on GPA, and the level of concern rose as the school average increased.

Keywords: *Unemployment, Labor Market, Young Unemployment, Unemployment Anxiety, University Senior Students.*

1. Giriş

Üniversite eğitimi, bireylerin gelecekteki yaşam standartlarının belirleyicisi olan başka bir ifadeyle, farklı sektörlerde istihdam edilecek bireyleri temel eğitimden geçirerek iş dünyasına hazırlayan önemli bir süreçtir. Bu süreç, gençlerin meslek hayatına adım atmalarına katkı sağlamakla birlikte mezun olduktan sonraki sürecin verdiği belirsizlik öğrencilerde kaygı ve strese sebep olmaktadır (Tektaş, 2014, s. 243-253).

Bireyin korku verici ya da tehdit edici bir durumla karşılaştığında vermiş olduğu bir tepki olarak ifade edilen ve kaynağı belli olmayan kaygı, insanların günlük hayattaki ilişkilerini etkilemektedir (Eroğlu: 2000). Gençlere göre mezuniyet, iş hayatının başlangıcı olmakla birlikte gerçek hayata adım atmanın kendisidir. Her ne kadar çalışma hakkı insan hakları ile ilgili sözleşmelerin neredeyse her birinde yer alan bir unsur olsa da iş alanlarının işgücüne dâhil olan gençlerin sayısının gerisinde kalması gençlerde geleceğe yönelik planlarını gerçekleştirememe ve mezuniyetten sonraki süreçte iş bulamama konusunda kaygıya kapılmalarına neden olabilmektedir (Çakmak ve Hevedanlı, 2004). Özellikle de ülkemizde son yıllarda artan üniversite sayıları, mezun sayılarının giderek artmasına yol açmıştır. Bu durum gençlerin işe girebilme konusunda çok sayıda kişiyle rekabet halinde olmasına ve geleceğe yönelik planlamalarında belirsizliğe neden olmaktadır. Üniversite mezunu olmak iş bulabilmek için geçerli ancak yeterli bir statü olmaktan uzaklaşsa da mesleki eğitimin yetersizliği ve nitelikli mezun verememesi gençleri eğitimde daha uzun

süre kalmaya zorlamaktadır. Bu şartlar altında, etkin eğitim politikaların oluşturulması ve sahip olunan yüksek oranlı çalışma çağındaki nüfusun işgücü piyasasına dâhil edilememesi üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısını ortaya çıkarmaktadır. Bu durum işsizliğin psikolojik maliyetlerinin derinleşmesine neden olmaktadır. Nitekim ülkemizde 2001 krizinin ardından hissedilen eğitilmiş genç işsizliğinin yaratmış olduğu kaygı sorunu, günümüzde yalnızca fiili işsizler değil; aynı zamanda mezuniyet aşamasına gelmiş üniversite öğrencileri üzerinde baskı kaynağı oluşturduğuna dair birçok kanıt bulunmaktadır. Gençlerin iş hayatına dair tecrübelerinin olmaması ekonomik konjonktür sebebiyle yaşanan eksik talepten en çok gençlerin etkilenmesine sebep olmaktadır. 2008 Küresel Finansal Krizi de bu durumu destekler niteliktedir. Küresel Krizden sonra artan işsizlik oranlarına paralel olarak genç işsizlik oranları da ciddi artış göstermiştir. Krizin ardından işgücü piyasalarında “genç işsizler” kesimi en hızlı artan; fakat iyileşmelerin en yavaş olduğu risklerle karşılaşmışlardır (Serdar vd., 2013, s. 2-3). Bu risklerin ülkemizde bilhassa üniversite eğitimi alan gençler arasında yüksek olduğu bilinmektedir. Eğitilmiş genç işsizlik oranlarındaki bu durum, ülkemizde işgücü piyasasının en belirgin sorunlarından biridir (Vardar, 2007, s. 92).

Türkiye’de genç işsizlik genel işsizlik oranının üzerindedir ve üniversite mezunu gençler arasında daha yaygındır. Eğitim düzeyi arttıkça genç işsizlik oranı artmaktadır. 2017 yılı işgücü istatistiklerine göre 2017 yılında genel işsizlik oranı 10,9 genç işsizlik oranı 20,8 olarak gerçekleşmiştir. Yükseköğretim mezunu gençler arasında işsizlik oranı ise % 34,4’tür. Özellikle de İktisadi ve İdari Bilim Fakültelerinden mezun olan öğrenci sayısının fazla olması ve İİBF mezunu gençlerin işsizlerin önemli bir kısmını oluşturması nedeniyle bu konu İİBF öğrencileri için ayrıca önem arz etmektedir. Bu amaçla çalışmada İİBF öğrencilerinin mezun olduktan sonraki dönemde işsiz kalma durumlarına yönelik kaygı düzeyleri araştırılmaktadır. Çalışmanın ana kütlelerini 2017-2018 eğitim öğretim yılında İİBF’de öğrenim gören son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Ersoy-Kart ve Erdost (2008) ve Kıcı (2010) çalışmalarından yararlanılarak hazırlanan anket birebir görüşme yoluyla 205 öğrenciye uygulanmıştır. Eksik ve hatalı anketlerin çıkarılmasıyla 202 anket değerlendirmeye alınmıştır. Ankette öğrencilere demografik sorular çoktan seçmeli olarak işsizlik kaygısına ilişkin tutumları ölçmek için likert tipi sorular sorulmuştur. Elde edilen veriler SPSS 21 paket program yardımıyla değerlendirilmiştir. Analizlerde t-Testi ve ANOVA analizlerinden yararlanılmıştır.

2. Literatür

İşsizliğin ekonomik ve sosyal etkileri ele alınarak işsizlik sorunu üzerine literatürde çok sayıda çalışmalar yer almaktadır. Ancak işsizliğin bilhassa genç ve eğitilmiş nüfus üzerinde olumsuz etkiler yaratması, başta üniversite öğrencilerini etkileyerek mezun olduktan sonraki işsizlik kaygısı düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmalar son yıllarda giderek artış göstermektedir. Bu araştırmanın amacı Bandırma Onyedili Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde eğitim gören dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin yaşamış olduğu işsizlik kaygısını analiz etmektir.

Kaya ve Varol (2004) yapmış oldukları çalışmalarında üniversite son sınıf öğrencilerinde kaygıyı etkileyen faktörleri incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemini 518 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır ve anket yöntemiyle toplanan veriler SPSS 16.0 programında analiz edilmiştir. Analiz neticesine göre öğrencilerin kaygı düzeyini en fazla etkileyen faktörlerin hastalık, yakınlarını kaybetme ve iş bulamama veya işe girememeye ilgi problemler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gizir (2005) yapmış olduğu çalışmasında Orta Doğu Teknik Üniversitesindeki (ODTÜ) beş farklı fakültede eğitim veren 34 bölüme devam eden 855 son sınıf öğrencisinin akademik, yönetsel, sosyal, ekonomik, mesleki, bireysel okul imkânları, sağlık ve ailesel problemleri ile öğrencilerin fakülte ve cinsiyetleri arasındaki ilişkileri anket yönteminden yararlanmıştır. Araştırma bulguları sonucu, öğrencilerin mesleki, sosyal ve akademik alanlarda önemli problemlerinin olduğunu ve ilgili problem alanlarıyla birlikte fakülte ve cinsiyetleri arasında etki yaratan ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Meslek ile ilgili kaygılara bakıldığında ise öncelikle “iş bulamama” kaygısı gelmektedir (% 27,2). İkinci sırada ise “maddi açıdan uygun bir iş bulamama” kaygısı yer almaktadır. (% 25,8).

Canbaz vd (2007)'nin yapmış olduğu çalışmada tıp fakültesi son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen faktörler ele alınmıştır ve araştırmış oldukları çalışmanın örneklemini 168 tıp fakültesi son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada anket yöntemi ile toplanan veriler SPSS 16.0 programında analiz edilmiş, gerçekleştirilen analizlerin neticesine göre öğrencilerin yarısının mesleki gelecek kaygısı yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kurt (2007) yapmış olduğu çalışmasında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi İstatistik bölümü öğrencilerinin gelecek kaygılarını araştırmıştır. 163 öğrenciye uygulanan anket neticesinde kişisel gelişim programlarına katılan son sınıfta okuyan erkek öğrencilerin, hazırlık okuyan, bilgisayar bilgisi olan, yabancı dil bilgisi iyi olan veya farklı bir yabancı dil bilen öğrencilerin kaygı düzeylerinin diğer öğrencilere kıyasla kaygı seviyelerinin daha az olması sonucu saptanmıştır.

Ersoy-Kart ve Erdost (2008) yapmış oldukları çalışmalarında üniversite öğrencilerinin mezun olmaları sonrasında işsiz kalma kaygılarını araştırmışlardır. Çalışmada, cinsiyet değişkenlerine, sınıf farklarına, üniversite eğitiminde yapılan alan seçimi, öz-kontrol ve öz-saygılarına göre değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda Ankara Üniversitesi'nde çeşitli branşlarda eğitim gören 287 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmuş ve anketler aracılığıyla elde edilen veriler SPSS 13.0 programında analiz edilmiştir. Yapılan analiz çalışmasının sonuçlarına göre öğrencilerin mezuniyetleri ne kadar yaklaşırsa o kadar çok işsizlik kaygılarının arttığı gözlemlenmiş ve kontrol odağı ile işsizlik kaygısı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, işsizlik kaygısı arttığında öğrencilerin öz-saygılarının azaldığı ve işsizlik kaygısının babanın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği neticelerine erişilmiştir.

Dursun ve Aytaç (2009) yapmış oldukları çalışmalarında son sınıfta eğitim gören öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleriyle iş bulma ümidi, iş önceliği ve iş

deneyimi arasındaki ilişkiyi ele almışlardır. Üniversite son sınıfta eğitim gören, çeşitli yüksekokul ve fakülteden 315 üniversite son sınıf öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Kullanılan anketler aracılığıyla elde edilen veriler SPSS programında t ve F testleri ile analiz edilmiş ve 315 son sınıf öğrencisinin durumluk, sürekli kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla “Spielberger Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen analizlerin neticesine göre, iş deneyiminin işsizlik kaygısını azalttığı, kız öğrencilerin işsizlik kaygısının erkek öğrencilere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca literatürdeki diğer araştırmaların aksine katılımcıların % 82,5’i mezun olmalarından sonra iş bulma umudu olduğunu belirtmeleri üzerine örneklem grubu içerisindeki büyük bir çoğunluğun daha önce bir işte çalışmış olmalarından kaynaklanabileceği neticesine erişilmiştir. Dolayısıyla iş bulma umudu, iş önceliği durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında, iş deneyimi ile sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dereli ve Kabataş (2009) çalışmalarında Muğla Sağlık Yüksekokulu 102 son sınıf öğrencisinin mezun olmaları sonrasında iş bulma kaygıları ve umutsuzluk derecelerini saptamak için 14 soruluk kişisel bilgi formu ve 20 soruluk Beck Umutsuzluk Ölçeği uygulamışlardır. Araştırmaya göre, öğrencilerin cinsiyet, yaş, medeni hal, doğum yeri, okudukları bölüm, gelir ve mesleklerini seçme durumu, iş bulmada kullanacakları yöntem durumuyla birlikte umutsuzluk puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı neticesine erişilmiştir. Ancak iş bulmaya yönelik kaygıları ve mezun olduktan sonra iş bulabileceklerini düşündükleri zamana bağlı anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna erişilmiştir.

Kıcı (2010) çalışmasında üniversite öğrencilerinin yaşadığı işsizlik kaygısını ve bu kaygının psikolojik faktörlerle ilişkisini araştırmıştır. Çalışmanın örneklemini Kocaeli Üniversitesi’nde eğitim gören 280 üniversite son sınıf öğrencisi oluşturmuştur ve çalışmada anket yöntemiyle elde edilen veriler SPSS 16.0 programında analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen analizlerin neticelerine göre öğrencilerin stres, depresyon ve işsizlik kaygısı düzeyleri arasında anlamlı ilişkilerin olduğu, erkek öğrencilerin genel kaygı düzeyinin kız öğrencilere göre daha düşük olduğu ve öğrencilerin dış kontrol ve öz-saygı değerleri ile işsizlik kaygısı arasında negatif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Deveci vd. (2012) çalışmalarında Tunceli Üniversitesi’nde 604 öğrencinin işsizlik kaygısına yönelik araştırmalarında uyguladıkları anket neticesinde, araştırma içerisinde yer alan üniversite öğrencilerinde durumluk-sürekli kaygı seviyelerinin yüksek olması sonucuna ulaşılmıştır. Gelir durumunun düşüklüğü, sağlık problemleri, barınma sorunları, uyku sorunları, içe dönük kişilik yapısında olma gibi faktörlerin durumluk ve sürekli kaygı düzeyini sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, eğitim gördüğü okulunu kendi isteği olmadan tercih eden ve mesleğinin geleceğinden ümitsiz işsizlik kaygısı yaşayan öğrencilerin de kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tunçsiper, Bicil ve Biçen (2012) yapmış olduğu çalışmalarında üniversite son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygısına yönelik tutumlarını ele alarak 535 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anket sonucu elde edilen veriler SPSS 16.0 paket programı aracılığıyla değerlendirilmiş ve analizlerde tanımlayıcı istatistiklere, t-Testine, varyans analizine ve faktör

analizinden yararlanılmıştır. Çalışmada işsizlik kaygısının boyutunu belirlemek amacıyla “açıklayıcı faktör analize” yer verilmiş ve analiz neticesinde işsizlik kaygısıyla ilgili karamsarlık, başarma arzusu, iyimserlik ve çözüm arayışı olmak üzere dört farklı faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tayfun ve Korkmaz (2016) yapmış oldukları çalışmalarında üniversite son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeyini belirlemeyi ve işsizlik kaygısının alt boyutlarını ele alarak işsizlik kaygı seviyesinin diğer olumsuz psikolojik faktörlerle ilişkisini araştırmışlardır. Çalışmanın örneklemi 441 üniversite son sınıf öğrencisinden oluşmaktadır ve yapılan çalışmada anket yönteminden yararlanılarak elde edilen veriler SPSS 21.0 programı yardımıyla t-,Testi, ANOVA ve Tukey Post Hoc testleri ile analiz edilmiştir. Analizlerin sonuçlarına göre üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısının açıklayıcıları önem sırasına göre; öğrencilerin işgücü piyasa koşullarına yönelik algıları, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık, öz saygı ve niteliksel eksiklikler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Balkaya (2017) “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ve Girişimcilik Niyeti İlişkisi: Tra1 Bölgesi Örneği” isimli çalışmada, TRA1 bölgesinde bulunan 2016-2017 eğitim-öğretim yılında son sınıfta okuyan 1643 öğrenciye anket yapılmıştır. Gerçekleştirilen anket neticesi elde edilen veriler SPSS 22.0 programı yardımıyla değerlendirilmiştir. Araştırmanın temelini oluşturan girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı ve boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek için gerçekleştirilen analizlerin sonuçlarına göre; öğrencilerin yaşadıkları işsizlik kaygısı ile girişimcilik niyeti arasında istatistiki açıdan anlamlı, pozitif yönlü ve zayıf bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin hissettiği bireysel karamsarlık ve özgüven eksikliği ile girişimcilik niyetleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca öğrencilerin işgücü piyasasında istihdam edilebilmeleri için yeterli niteliklere sahip olup olmadıklarına ilişkin algılarını belirten niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliğinin girişimcilik niyetiyle istatistiki açıdan anlamlı, pozitif yönde ve zayıf bir ilişkisi olduğu gözlemlenmiştir.

3. Araştırmanın Bulguları

Bu çalışmada 2017-2018 döneminde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin işsizlik kaygısına ilişkin tutumları araştırılmaktadır. İşsizlik kaygısının cinsiyet, aile gelir düzeyi, üniversitedeki başarı düzeyine göre farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmaktadır. Çalışmanın ana kütesinin 2017-2018 eğitim-öğretim gören İİBF öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen 202 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmaya katılacak bireylere araştırmanın amacı ve önemi anlatılarak araştırmaya katılma onayları sözlü olarak alınmıştır. Anket sonucu elde edilen veriler çalışmanın amacına uygun bir şekilde tasnif edilerek SPSS 21 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde t testi ve anova analizinden yararlanılmıştır.

Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistikler

		N	%
Cinsiyet	Toplam	202	100
	Kadın	145	71,8
	Erkek	57	28,2
Bölüm	İktisat	67	33,2
	İşletme	33	16,3
	Kamu Yönetimi	32	15,8
	Uluslararası İlişkiler	14	6,9
	Maliye	56	27,7
Ailenizin Aylık Geliri	500-1500	18	8,9
	1501-2500	75	37,1
	2501-3500	65	32,2
	3501-4500	23	11,4
	4501 ve üzeri	21	10,4
Not Ortalaması	1.50-2.00	9	4,5
	2.01-2.50	68	33,7
	2.51-3.00	82	40,6
	3.01-3.50	37	18,3
	3.51-4.00	6	3,0

Tablo 1’ de görüldüğü üzere ankete katılan 202 öğrenciden 145’i kadın, 57’si ise erkektir. Katılımcıların %33,2’si İktisat, %16,3’ü İşletme, %15,8’i Kamu Yönetimi, %6,9’u Uluslararası İlişkiler ve %27,7’si Maliye bölümü öğrencisidir. Katılımcı öğrencilerin %8,9’unun ailesinin gelir düzeyi 500-1500 TL aralığında, %37,1’ inin geliri 1501-2500 aralığında, %32,2’sinin geliri 2501-3500 aralığında, %11,4’ü 3501-4500 aralığında ve %10,4 ünün gelirleri ise 4501 ve üzerindedir. Öğrencilerin %4,5’i 1.50-2.00, %33,7’si 2.01-2.50, %40,6’sı 2.51-3.00, %18,3’ü 3.01-3.50 ve %3’ü 3.51-4.00 aralığında not ortalamalarına sahiptir.

Katılımcıların işsizlik kaygılarını tespit etmek amacıyla sorulan likert ölçeği ile hazırlanmış 25 soruya verdikleri cevapların ortalamaları 3,16 olarak elde edilmiştir. Değerlendirme puan aralığı katsayısı değerinin 0,80 olduğu hesaba katılarak ortalamaların değerlendirilme aralıkları; “1,00-1,80= çok düşük, 1,81-2,60=düşük, 2,61- 3,40=orta, 3,41-4,20=yüksek, 4,21-5,00= çok yüksek” şeklinde oluşturulmuştur (Çınar, 2012). Buna bağlı olarak örneklemleri oluşturan Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin orta düzeyde işsizlik kaygısı taşıdıkları ifade edilebilir.

Tablo 2. İşsizlik Puanlarına İlişkin İstatistikler

Değişken	Ortalama	Maximum	Minimum	Standart Sapma
İşsizlik Kaygısı Toplam Puanı	79,16	122	25	17,94
İşsizlik Kaygısı Ortalama Puanı	3,16	4,88	1	0,71

Söz konusu işsizlik kaygısı puanının normal dağılıp dağılmadığı Shapiro-Wilk testi ile sınanmıştır. Prob değeri 0,722 olarak bulunmuştur ve serinin normal dağıldığına ilişkin H_0 hipotezi %5 önem seviyesinde reddedilemediğinden İşsizlik Kaygısı Puanı değişkeni serisinin normal dağılıma uygun olduğunu ifade edilebilir.

İşsizlik kaygısının cinsiyete göre değişiklik gösterip göstermediği, kaygı puanı değişkeninin normal dağılıma uygunluk varsayımını sağlaması üzerine t-Testi ile sınanmıştır. Bağımsız örneklem için t-Testinin varsayımlarından biri de grupların varyansının homojen olmasıdır. Levene's testine göre $0,395 > 0,05$ olduğu için sıfır hipotezi reddedilemez. Grupların (Erkek ve Kadın) varyanslarının birbirlerinden çok farklı olmadığına karar verilir. Dolayısıyla varyansların homojenliği varsayımı da sağlanmaktadır.

Tablo 3. Cinsiyete Göre İşsizlik Kaygısı Puan Ortalamaları

	Grup	Örnek S.	Ortalama	Standart S.	T	P
İşsizlik Kaygısı Puan	Kadın	145	3,1219	0,72139	-1,368	0,173
	Erkek	57	3,2751	0,70302		

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farkın bulunmadığını ifade eden H_0 hipotezi reddedilememiştir ($P=0,173 > 0,05$). Dolayısıyla örnekleme oluşturan erkek ve kadın öğrenciler arasında 0,05 önem düzeyinde işsizlik kaygısı ortalamaları açısından anlamlı bir fark olmadığı ifade edilebilir. Kaygı konusunda yapılan çalışmaların bir kısmında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha kaygılı olduğu sonucuna varılırken (Ceyhan, 2004; Duman vd., 2009) bir diğer kısmında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha kaygılı olduğu sonucuna varılmıştır (Çakmak ve Hevedanlı, 2004; Dursun ve Aytaç, 2009; Tunçsiper vd., 2012; Akıncı, 2016). Cinsiyete göre kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılığının olmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur (Çolakoğlu, 2017).

Tablo 4. Bölümlere Göre İşsizlik Kaygısı Puan Ortalamaları

	Grup	Örnek S.	Ortalama	Standart S.	F	P
İşsizlik Kaygısı Puan	İktisat	67	3,0872	0,63096	0,99	0,409
	İşletme	33	3,1479	0,81231		
	Uluslararası İlişkiler	14	3,2429	0,63196		
	Kamu Yönetimi	32	3,0575	0,61642		
	Maliye	56	3,3107	0,82192		

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının lisans eğitimi aldığı bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını ifade eden H_0 hipotezi reddedilememiştir ($p=0,409 > 0,05$). Yani 0,05 önem düzeyinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesinde bulunan bölümlere göre, işsizlik kaygısı puan ortalamaları istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Örneklemim tamamının İİBF öğrencisi olması ve mezuniyet sonrasında iş olanaklarında net bir ayrımın olmaması kaygı düzeyleri arasında farklılığın olmamasının muhtemel bir nedenidir. Buradan çıkarılması muhtemel bir diğer sonuçta son yıllarda İİBF fakültelerinde uygulanan bölüm çeşitlendirmesinin öğrenciler nezdinde iş yaşamına etkisi açısından önemli olmadığıdır.

Tablo 5. Aile Gelir Durumuna Göre İşsizlik Kaygısı Puan Ortalamaları

	Grup	Örnek S.	Ortalama	Standart S.	F	P
İşsizlik Kaygısı Puan	500-1500	18	3,4467	0,55684	1,390	0,239
	1501-2500	75	3,1152	0,77913		
	2501-3500	65	3,2363	0,66531		
	3501-4500	23	3,0748	0,66226		
	4501 ve üzeri	21	2,9810	0,79253		

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grup ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını ifade eden H_0 hipotezi reddedilememiştir ($p=0,239 > 0,05$). Yani aile gelir düzeyi arttıkça işsizlik kaygısı ortalamasının düştüğü gözlenirse de bu durumun 0,05 önem düzeyinde istatistiki olarak anlamlı olduğu ifade edilememektedir.

Örneği oluşturan üniversite öğrencilerinin not ortalamaları ile yani öğrenim performansları ile işsizlik kaygısı puanı arasında herhangi bir ilişki olup olmadığı yine tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir. Elde edilen sonuca göre not ortalaması gruplarına göre işsizlik kaygısı puan ortalamalarında herhangi farklılık olmadığını ifade

eden H_0 hipotezi reddedilmiştir ($p=0,003 < 0,05$). Yani 0,05 önem düzeyinde öğrencilerin işsizlik kaygısı ortalamaları, not ortalamalarına göre farklılık göstermektedir.

Tablo 6. Not Ortalamalarına Göre İşsizlik Kaygısı Puan Ortalamaları

	Grup	Örnek S.	Ortalama	Standart S.	F	P
İşsizlik Kaygısı Puan	1.50-2.00	9	2,7556	0,59311	4,191	,003
	2.01-2.50	64	3,1700	0,64706		
	2.51-3.00	79	3,0552	0,71778		
	3.01-3.50	41	3,2966	0,72100		
	3.51-4.00	9	3,9067	0,81240		

İşsizlik kaygısı puanı ortalamalarının, öğrenci başarı düzeyine göre farklılık gösterdiği bulgusu elde edildikten sonra, söz konusu farklılığın kaynağının tespiti için Post-Hoc testi yapılmıştır. Varyans analizinin varsayımlarından birisi olan grup varyanslarının homojen olması varsayımının sağlanıp sağlanmadığına Levene's testiyle karar verilmiştir. Levenes's testine göre grupların varyanslarının birbirlerinden çok farklı olmadığına karar verilmiştir ($0.05 < \text{prob} = 0,514$). Yani grup varyanslarının homojen olduğunu ifade eden H_0 hipotezi reddedilememiştir ve varsayımın sağlandığına karar verilmiştir. Söz konusu varsayımın sağlanması Tukey Post-Hoc testinin uygulanmasını gerekli kılmaktadır. Tukey Post-Hoc testi sonuçlarına göre farklılık 3,51-4,00 not ortalamasına sahip öğrencilerin işsizlik kaygısı puan ortalamalarının not ortalaması 3,00 ve altında olan öğrencilerin kaygı puan ortalamalarından farklı olmasıdır.

Tablo 7. Not Ortalaması ve Kayı Düzeyine İlişkin Tukey Testi

	Grup	Ortalama	Standart S.	P
Tukey HSD 3,51-4,00	1.50-2.00	1,15111	,32814	,005
	2.01-2.50	,73667	,24780	,027
	2.51-3.00	,85148	,24489	,006
	3.01-3.50	,61008	,25623	,125

Yukarıda ifade edildiği üzere okul ortalaması yüksek öğrencilerin işsizlik kaygı düzeylerinin, okul ortalaması düşük öğrencilerin kaygı düzeylerinden farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. Aynı zamanda ortalama işsizlik kaygısı puan ortalamalarının başarı düzeyindeki artışa eşlik ettiği gözlemlenmektedir. Yani okul not ortalaması arttıkça işsizlik kaygı düzeyi artmaktadır.

4. Sonuç ve Öneriler

Üniversite mezunu birey sayısının artmasına rağmen iş olanaklarının paralel bir şekilde artış göstermemesi üniversite son sınıf öğrencilerinde kaygı, stres, depresyon gibi psikolojik etkilere neden olabilmektedir. Bunun altında yatan en önemli unsur iş bulma konusunda geleceğe yönelik planlamalarının belirsiz olmasıdır. Türkiye'de yükseköğretim mezunlarında işsizlik oranlarının artış göstermesi ve bu işsizlik oranlarında yüksek

bir paya sahip olan İİBF mezunlarında bu kaygı ve belirsizliği daha da arttırmaktadır.

2017-2018 eğitim-öğretim döneminde yapılan bu çalışmaya Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi İİBF’ de son sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler katılmıştır. Araştırmaya 205 son sınıf öğrencisi dâhil olmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Ersoy-Kart ve Erdost (2008) ve Kıcır (2010) çalışmalarından yararlanılarak hazırlanan anket kullanılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre, son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı vardır. Kaygı düzeyi cinsiyet, ailenin gelir durumu ve bölümlere göre farklılık arz etmemektedir. İşsizlik kaygı düzeyinin not ortalamasına göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmış olup not ortalaması arttıkça kaygı düzeyinin arttığı sonucuna varılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, işgücü politikaları belirlenirken genç işgücüne yönelik düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılabilmektedir. Bu doğrultuda üniversitelerin özellikle de İİBF’lerin eğitim kalitesinin yükseltilmesi gerekmektedir. Teorik bilgilerin yanı sıra gençlerin işgücü piyasalarını tanımalarını sağlayacak staj ve kısmi süreli çalışma programları arttırılmalıdır. Stajların amacına hizmet edebilmesi için staj programlarına düzenlemeler ve yenilikler getirilmelidir. İşgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda bölüm ve kontenjanların belirlenmesi de ayrıca önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Akıncı, M. (2016). *Yükseköğretimli gençliğin işsizlik kaygısı ve çalışma hayatı algısı: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerine bir uygulama*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balkaya, E. (2017). *Üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı ve girişimcilik niyeti ilişkisi: TRAI bölgesi örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Canbaz, S., Sünter, A. T., Aker, S., Pekşen, Y. (2007). Tıp Fakültesi son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeyi ve etkileyen faktörler. *Genel Tıp Dergisi*, 17. (1), 15-19.
- Ceyhan, A. A. (2004). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 1, 91- 102.
- Çakmak, Ö., Hevedanlı, M. (2004). Biyoloji öğretmen adaylarının kaygılarını etkileyen etmenler. 13. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya*, 1- 11.
- Çınar, O. (2012). *İş yaşamı kalitesi mobbing, örgütsel bağlılık iş tatmini ilişkisi*. Ankara: Pegem Akademi
- Çolakoğlu, T., Kanyılmaz P. E., ve Gezer A. G. (2017). İktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin işsizlik kaygısı üzerine bir araştırma. *International Journal of Innovative Approaches in Social Sciences*, 1. (1), 29-39.
- Dereli F., Kabataş S. (2009). Sağlık yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin iş bulma endişeleri ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*. 26, 31-36.
- Deveci, S.E., Çalmaz, A. ve Açıık, Y. (2012). Doğu Anadolu’da yeni açılan bir üniversitenin öğrencilerinde kaygı düzeylerinin sağlık, sosyal ve demografik faktörlerle ilişkisi. *Dicle Tıp Dergisi*. 39.(2), 189-196.

- Duman, Ş. Taşğın, Ö. ve Özdağ, S. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümü'nde okuyan öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*. 11. (3), 27-32.
- Dursun, S., Aytaç, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 28.(1), 71-84.
- Eroğlu, F. (2000). *Davranış bilimleri*. İstanbul: Beta Basım Yayınları.
- Ersoy-Kart, M., Erdost, H. E. (2008). Unemployment worries among Turkish University students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*. 36. (2), 275-288.
- Gizir, C.A. (2005). Orta Doğu Teknik Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin problemleri üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1. (2), 196-213.
- Kaya, M., Varol, K. (2004). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin durumluk-süreklilik kaygı düzeyleri ve kaygı nedenleri: Samsun örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 17. (17), 31-63.
- Kıcı B. (2010). *Üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı: psikolojik etmenler açısından bir inceleme*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Ankara: A.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurt, G. (2007). Redit analizi ve üniversite öğrencilerinin gelecek kaygılarının incelenmesi üzerine bir uygulama. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 8. (2), 193-206.
- Serdar, A., Baştürk, Ş., Arabacı, Ö. ve Baştaymaz T. (2013). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik riski, kariyer beklentileri ve siyasal marjinalleşme. *Sosyal Siyaset Konferansları / Journal of Social Policy Conferences*. 64. (65), 1-2, 1-34. <http://dergipark.gov.tr/iusskd>
- Tayfun, A. N. T., Korkmaz, A. (2016). Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8. (17), 534-558.
- Tektaş, N. (2014). Üniversite mezunlarının kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Konya: Dr. Mehmet Yıldız Özel Sayısı. 243-253.
- Tunçsiper, B., Bicil, İ. M. ve Biçer Ö. F. (2012). *Üniversite son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygısına ilişkin tutumları üzerine bir uygulama*. Türkiye Ekonomi Kurumu (TEK), üçüncü Uluslararası Ekonomi Konferansı UEK-TEK'de sunulan bildiri, İzmir. <http://teacongress.org/papers2012/TUNCSIPER-BICIL-BICEN.pdf>
<http://www.teacongress.org/papers2012/TUNCSIPER-BICIL-BICEN.pdf> adresinden 25.08.2018'de alınmıştır.
- Vardar, Ö. (2007). Government - University interfaces, globalisation and internationalisation in Turkey (eds. A. Pausits, A. Pellert). *Higher Education Management and Development: Central, Southern and Eastern Europe Münster: Waxmann-Verlag*. 95-108.